Eğitim ve Bilim

Cilt 41 (2016) Sayı 183 305-318

Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi

Serpil Pekdoğan [1]

Öz

Bu çalışmanın amacı Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitim Programının okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerinin gelişimine etkisini incelemektir. Araştırmada öntest-sontest-kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Çalışmaya anaokuluna devam eden 5-6 yaşındaki 60 çocuk (30 deney, 30 kontrol) katılmıştır. Deney grubundaki çocuklara 5 hafta boyunca haftada 2 kez Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitim Programı uygulanmıştır. Araştırmanın verileri Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği ile toplanmıştır. Veriler ANCOVA ve t testi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda deney ve kontrol grubundaki çocukların sosyal beceri puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$) ve eğitim programının etkisinin devam ettiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Okul öncesi eğitim

Çocuk

Sosyal beceri

Hikaye

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 22.04.2015

Kabul Tarihi: 25.01.2016

Elektronik Yayın Tarihi: 17.02.2016

DOI: 10.15390/EB.2016.4618

Giriş

Sosyal beceriler olumlu etkileşimin en üst düzeyde olduğu, olumsuz etkileşim ve başka insanlarca dışlanmanın en az düzeyde olduğu karmaşık becerilerdir (Schneider, 1993). Aynı zamanda sosyal beceriler bireyin insanlarla olan iletişiminde, sosyal desteği kaybetmeden olumlu ve olumsuz duygu ve düşünceleri uygun bir şekilde sergileyebilme becerisidir (Sergin ve Giverts, 2003). Sosyal beceriler, bireyin sosyal ortamlarda olumlu sosyal sonuçlar elde etmesini sağlayan öğrenilmiş davranışlardır. Sosyal becerilerin, sözsüz ve sözel olarak ikiye ayrıldığı diğer bir tanımda sözsüz öğeler bedensel duruş, jestler ve beden hareketleri, fiziksel yakınlık, dokunma, göz kontağı, gülümseme, yüz ifadesi gibi bileşenleri; sözel öğeler ise konuşma ve sesin nitelikleri, sesin azlığı veya çokluğu, konuşmanın açıklığı gibi bileşenleri içermektedir (Collins ve Collins, 1992).

Sosyal beceriler sosyal yeterlilik için gerekli olan özellikleri içerdiği için, tanımlanabilir ve açık davranışları da ifade etmelidir. Çünkü sosyal becerilerin kazanımı bireyin tüm sosyal gelişimini etkilemektedir (Johns, Crowley ve Guetzboe, 2005). Sosyal gelişimin bir çok boyutu bulunmaktadır, bu sebepten dolayı sosyal becerilerle ilgili bir çok tanım geliştirilmiştir. Michelson, Sugai, Wood ve Kazdin (1983), sosyal becerilere ilişkin tanımları incelemiş ve bu tanımlara ilişkin ortak özellikler belirlemişlerdir. Bu ortak özellikler; sosyal becerilerin öğrenme yoluyla kazanılması, sözel ve sözel olmayan davranışları barındırma, iletişimi uygun ve etkili biçimde başlatma ve etkileşime tepki vermeyi sağlama, sosyal ödüllerle ödüllendirildiği zaman daha etkili olma, bireylerin çevreyle olan

[1] Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Türkiye, serpil4423@hotmail.com

etkileşimleri sonucu oluşma, yaş, cinsiyet ve yaşanılan çevrenin özelliklerinden etkilenme, sosyal becerilerdeki eksikliklerin değerlendirme yapılarak giderilebileceği gibi özellikleri barındırmaktadır.

Bu özellikleriyle sosyal beceriler bilişsel, davranışsal ve çevresel bileşenleri içermektedir (Ogilvy, 2000). Okul öncesi dönem sosyal becerilerin öğrenilmesi için en önemli zamandır ve bu faktörler çocukların sosyal beceri gelişimini daha fazla etkilemektedir. Özellikle okullarda akran ilişkilerinin başarısız bir biçimde gelişmesiyle ortaya çıkan sorunlu davranışlar hayatın ileriki dönemlerinde farklı problemlere yol açabilmektedir (Namka, 1997; Johnson vd., 2000; aktaran Gülay ve Akman, 2009). Bu bağlamda okul öncesi dönemde sosyal becerilerin edinimi çocukların ileriki yaşamlarını daha mutlu ve uyumlu bir biçimde geçirmelerini sağlamaktadır. Aynı zamanda çocuklarda sosyal ve duygusal davranışların, sosyal beceri temelli eğitim programlarıyla geliştirilmesi çocukların okula hazır bulunuşluk ve okul başarısı üzerinde olumlu etki yaratmaktadır (Webster-Stratton ve Reid, 2004). Çünkü sosyal beceriler, çocukların sosyal çevrelerinde sorunlarla karşılaşmaksızın; sosyal, fiziksel ve entelektüel gereksinimlerini karşılayabilecekleri bazı özel davranışlardır. Okul öncesi dönem çocuğu, ailesi dışındaki toplumla ilk olarak anaokulunda karşılaşmaktadır. Çocuğun katıldığı bu çevrede diğer çocuklarla ve öğretmenlerle ilişkilerinde kullanmak üzere, o zamana kadar ev ortamında fazla gereksinim duymadığı bazı yeni sosyal becerileri edinmek durumundadır. Bir çocuğun okul ortamındaki sosyal ilişkilerini geliştirmek üzere, gerekli sosyal becerilerinin saptanıp, eğitimle daha iyi bir düzeye getirilmesi gerekmektedir (McClelland ve Morrison, 2003).

Sosyal becerilerin geliştirilmesinin önemi ve sosyal beceri eksikliğinin yaygınlığına ilişkin gözlemler, sosyal beceri eğitimi programlarının hazırlanması gereğini doğurmuştur. Sosyal beceri eğitim programları yeni sosyal becerileri kazandırmayı ve gelişmiş sosyal becerilerin açığa çıkarılmasını, böylelikle bireyin çevresinden daha olumlu tepkiler almasını amaçlamaktadır (Bilbay, 1999). Sosyal beceri eğitimi bireyin yaşamındaki ilişkileri düzenleme, karşılaştığı problemleri çözme, kendini kontrol etme, akademik becerileri geliştirme gibi becerilerin uygun bir şekilde yönetilmesini sağlamaktadır (Caldarella ve Merill, 1997). Okul öncesi eğitim basamağında yer alan çocuklara uygun materyaller ve eğitim programlarıyla desteklenen öğrenme ortamlarının sağlanması, çocukların sosyal becerilerinin gelişimine katkıda bulunmanın yanı sıra, akademik başarıları yüksek ve toplumla uyumlu bireyler olarak yetişmelerine de katkı sağlayacaktır.

Sosyal beceri eğitim programları sorunun niteliği, çocukların yaş grupları, programın amacı ve katılımcılara göre çeşitlilik göstermektedir. Sosyal beceriler hakkında konuşmak, olumlu ve olumsuz davranış örneklerini katılımcılara göstermek, bu davranış örneklerinin canlandırılması ve buna yönelik tartışma ortamlarının oluşturulması programların temel basamaklarını oluşturmaktadır (Choi ve Kim, 2003). Çetingöz ve Günhan (2012), okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilen drama aktivitelerinin 6 yaş çocuklarının sosyal becerilerine etkilerini inceledikleri deneysel araştırmalarında, eğitim programına dahil edilen deney grubu çocuklarının sosyal becerilerinde anlamlı farklılıklar gözlemlemişlerdir. Benzer şekilde; Muskett (2008) Covey'in "Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı" formatından esinlenerek oluşturduğu davranışçı müdahaleleri içeren sosyal beceri eğitiminin duygusal davranışsal sorunları olan ilkokul çocukları üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Eğitimlerde rol oynama, çocuk edebiyatı, tartışma aktiviteleri ve oyunlar kullanılmıştır. Çalışmalara katılan çocuklar evde ve okulda sosyal becerilerinin arttığını, grup içinde daha güvenli hissettiklerini ve daha çok arkadaşlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Ekinci Vural (2006) araştırmasında; geliştirilen aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programı ile okul öncesi eğitim almakta olan 6 yaş grubu çocukların kişilerarası becerileri, kendini kontrol etme becerileri, sözel açıklama becerileri, dinleme becerileri gibi temel sosyal becerilerinin desteklenmesi ve geliştirilmesini amaçlamıştır. Anne babaların evde verilen etkinlikleri uygulaması ile gerçekleşen program sonucunda, belirlenen sosyal becerilerde gelişme olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmalar incelendiğinde; sosyal becerilerin öğretilmesinde hazırlanan programlarda; dramatik etkinlikler ve oyun, model olma, aile katılımı, grup eğitimi gibi birçok teknikler kullanılmaktadır. Çocuk edebiyatı içerisinde yer alan yapıtların da sosyal beceri eğitim

programlarında kullanıldığı görülmektedir. Bu yapıtlardan birisi de hikayelerdir. Hikaye anlatma konuya giriş açısından öğretmenler tarafından sıklıkla kullanmaktadır. Bu zaman diliminde çocuklar kendi duygu ve düşüncelerini rahatlıkla dile getirdiklerinden oldukça etkili bir yöntemdir (Elias vd., 1997; Akt; Alisinanoğlu ve Özbey, 2011). Çocuklar hikayelerle hayalden gerçeğe geçer, günlük yaşamlarıyla hikayede geçen olayları karşılaştırır. Hikayede geçen durumları, çocuklar birbirleri ve öğretmenleriyle tartışarak olası bir durumda sergileyecekleri davranışları öğrenmeleri sağlanabilmektedir (Hong, 2004; Propp, 2001).

Okul öncesi dönemde çocuklara okunan hikayeler, çocukla okuyan kişi arasında fiziksel ve duyuşsal bir yakınlık oluşturmaktadır. Hikayeler çocukların içinde yaşadıkları toluma ilişkin insan ilişkilerini tanıtmakta, toplumca kabul gören, kabul görmeyen, karşı çıkılan tutum ve davranışları sezinlenmesine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda çocuk hikayelerin kendisine kurduğu dilsel ve görsel olanaklarla yeni yaşantılar edinmeye başlamaktadır. Çocuklar için iyi kurgulanmış yazınsal ürünler, çocuğun kendine özgü gizil güçlerini kullanmasına olanak sağlayacak, anlamadan, sorgulamadan karar veren insanlar yerine, düşünerek, duyumsayarak karar verebilecek bir insan olarak yetişmesine katkıda bulunacaktır (Sever, 2012). Neda, Ashkan, Sırous ve Taher (2013), hikaye temelli sosyal beceri eğitim programının, çocukların saldırgan davranışları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışma sonunda çocukların saldırganlık, uyumsuzluk gibi davranışlarının azaldığı, iletişim becerilerinin arttığı bulgusuna ulaşmışlardır. Çocuğu merkeze alan, onun hayatından kesitler sunan ve üzerinde düşünebileceği resimlerle donatılmış hikaye kitapları, çocuğa yeni dünyalar açacaktır. Çocuk bu sayede iyilik, duyarlılık, toplumsal kurallar, insan ilişkileri, arkadaş, doğa ve hayvan sevgisi kazanma, algılama ve yorumlama yeteneğinin gelişmesi gibi yetileri elde edecektir (Çetindağ, 2011). Sosyal beceri eğitimini önemi ve hikayelerin çocuğun yaşamına kattığı değerler göz önünde bulundurularak, 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin hikaye temelli bir eğitim programıyla desteklenmesi çocuğun zorluklarla baş etme, sorunlara farklı yollardan çözüm bulma, empati geliştirme, yardım etme, işbirliğinde bulunma gibi sosyal becerilerini geliştirecektir.

Araştırmanın Amacı

Sosyal becerilerin fark edilebilir ve öğrenilmiş davranışlar olduğu düşünülürse, hikayelerin sahip olduğu özellikler ile çocuğa sağlayacağı edinimler; çocuğun ileriki yaşamında daha sağlıklı bir birey olmasına katkıda bulanacaktır. Ülkemizde okul öncesi dönemde sosyal beceri alanında bir çok çalışma yapılmasına rağmen alan yazınında hikaye temelli etkinliklerin farklı etkinliklerle verildiği eğitim programı uygulamalarına rastlanılmamıştır Bu çalışmada hikayelerin genel olay örgüsü kullanılarak sanat, drama, oyun, müzik ve okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri bütünleştirilerek hazırlanan eğitim programının, anaokuluna devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Varsayımlar

- Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı'nın 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerini desteklediği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

- Araştırma veri toplama sürecinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ve normal gelişim gösteren 5-6 yaş çocuklar ile sınırlıdır.
- Araştırma Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı'nın 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisinin içeriği ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada 5-6 yaş çocukların sosyal becerileri gelişimlerini desteklemek amaçlandığından ve çocuklara "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı" uygulanacağı için, araştırmada ön test-son test ve kalıcılık testli, kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Ön test-son test kontrol gruplu desen, deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesiyle ilgili olarak araştırmacıya yüksek bir istatistiksel güç sağlayan, elde edilen bulguların neden sonuç bağlamında yorumlanmasına olanak veren ve davranış bilimlerinde sıklıkla kullanılan güçlü bir desendir (Büyüköztürk, 2009; 27). Aşağıda yer alan tabloda kullanılan modelin simgesel gösterimi verilmiştir.

Tablo 1. Kullanılan Modelin Simgesel Gösterimi

		Ön Test		Son Test
GD	**R**	**O1**	**X**	**O3**
GK	**R**	**O2**		**O4**

GD: Deney Grubu, GK: Kontrol Grubu, R: Grupların Oluşturulmasındaki Yansızlık; X: Bağımsız Değişken Düzeyi (Mikro Öğretim Uygulaması); O1, O2: Ön Test Uygulaması, O3, 4: Son Test Uygulaması

Araştırmanın bağımlı değişkenini 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerileri, bağımsız değişkenini ise "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı "oluşturmaktadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmaya MEB'e bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 5-6 yaş çocukları dahil edilmiştir. Çalışma yapılacak okul basit tesadüfi örneklem ile saptanmıştır. Deney ve kontrol grubundaki çocukların birbirinden etkilenmemesi amacıyla aynı okulun sabah ve öğleden sonra gruplarına devam eden toplam 60 çocuk araştırmaya dahil edilmiştir. Deney ve kontrol grubunu oluşturmak için sabah ve öğlen gruplar arasından tesadüfi olarak seçim yapılmıştır. Sabah grubuna devam eden 30 çocuk deney grubunu oluştururken, öğlen grubuna devam eden 30 çocuk ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney ve kontrol gurubundaki çocukların birbirine benzer özellikler taşıması göz önünde bulundurulmuştur. Bu duruma ilişkin istatistiksel sonuçlar Tablo 2. de verilmiştir. Deney grubundaki çocuklara araştırmacı tarafından sosyal beceri davranışlarını desteklemeye yönelik "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı" uygulanmıştır. Kontrol grubundaki çocuklar ise sınıf öğretmenleri ile günlük eğitim akışlarına devam etmişlerdir. Çalışma grubunu oluşturan çocukların önceden sosyal becerilerin gelişimine yönelik eğitim almamış olması ve 5-6 yaş aralığında gelişim göstermesine dikkat edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Verileri toplamak amacıyla Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilen "Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği" (SBDÖ) ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programından" yararlanılmıştır.

Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği

Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ) Avcıoğlu (2007) tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert dereceleme şeklinde oluşturulmuştur, 4 ile 6 yaşlarındaki çocukların sahip olması gereken sosyal becerileri içermektedir. Ölçekte sosyal beceriler 9 alt kategori altında toplanmıştır. Bunlar; Kişiler Arası Beceriler (KB), Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri (KDKEDU) Akran Baskısı ile Başa Çıkma Becerileri (ABBÇB), Kendini Kontrol Etme Becerileri (KKEB), Sözel Açıklama Becerileri (SAB), Sonuçları Kabul Etme Becerileri (SKEB), Dinleme Becerileri (DB), Amaç Oluşturma Becerileri (AOB) ve Görevleri Tamamlama Becerileridir (GTB). SBDÖ 62 madde ve 9 alt ölçekten oluşan bir ölçme aracıdır. Alt ölçeklerdeki toplam madde sayıları, KB 15, KDKEDU 11, ABBÇB 10, SAB 7, KKEB 4, AOB 3, DB 5, GTB 3 ve SKEB 4"tür. Maddelerin tamamı olumlu yönde düzenlenmiştir. Maddelere verilen tepkiler "her zaman yapar", "çok sık yapar", "genellikle yapar","çok az yapar" ve "hiçbir zaman yapmaz" şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçeği cevaplayacak olan öğretmenler**,** ölçekte yer alan ifadeyi okuduktan sonra değerlendirmesini

yaptıkları çocuğun sahip olduğu sosyal becerilerin karşısındaki duruma uygun olanını işaretlerler. Gözleme olanağı bulamadıkları beceriyi boş bırakırlar.

Güvenirlik, bireylerin bir ölçme aracına verdikleri yanıtlar arasındaki tutarlılık olarak ifade edilebilir. Bir ölçme aracının güvenirliği için aranan iki temel ölçüt değişik zamanlarda elde edilen puanlar arasındaki tutarlılık ve aynı zamanda elde edilen puanlar arasındaki tutarlılık olarak açıklanabilir. Ölçme aracının güvenirliği, test-tekrar test güvenirliği, paralel form güvenirliği, iki yarı test güvenirliği, Kuder Richardson-20 (KR- 20) ve Cronbach alfa güvenirliği, madde toplam puan korelâsyonu kullanılarak test edilebilir (Büyüköztürk, 2009, s169-171). Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin güvenirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alfa tekniği kullanılmıştır.

Avcıoğlu (2007) SBDÖ'nin güvenirlik analizini yapmıştır. Analizler sonucunda Cronbach Alfa (α) değeri, KB alt ölçeği için α=.95, KDKEB alt ölçeği α=.94, ABBÇB alt ölçeği α=.92, KKEB alt ölçeği α=.91, SAB alt ölçeği α=.85, SKEB alt ölçeği α=.95, DB alt ölçeği α=.87, AOB alt ölçeği α=.78, GTB alt ölçeği α=.88 ve SBDÖ tamamı için α=.98 olarak hesaplanmıştır. Çalışma yapılmadan önce araştırmacı tarafından SBDÖ'nin güvenirlik analizi yapılmıştır. Alan yazın taranmasında madde ile cevaplayıcı oranlarının Cattell (1978)'e göre her madde için 3 ila 6 kişi arasında kişi olması gerektiği belirtilmektedir. (Cattell ve Gorsuch'dan aktaran McCallum vd., 1999). Bu bilgilere dayalı olarak güvenirlik çalışmasına bağımsız anaokullarına devam eden 5-6 yaş grubundaki 201 çocuk dahil edilmiştir.

Yapılan güvenirlik analizleri sonucunda Cronbach Alfa (α) değeri, KB alt ölçeği için α=.97, KDKEB alt ölçeği α=.96, ABBÇB alt ölçeği α=.97, KKEB alt ölçeği α=.89, SAB alt ölçeği α=.96, SKEB alt ölçeği α=.95, DB alt ölçeği α=.96, AOB alt ölçeği α=.97, GTB alt ölçeği α=.95 ve SBDÖ tamamı için α=.96 olarak hesaplanmıştır. Psikolojik test için hesaplanan güvenirlik katsayısının ,70 ve daha yüksek olması ve güvenirlik katsayısının 1'e yakın olması test puanlarının güvenirliği için yeterli olmaktadır (Büyüköztürk, 2009, s.171). Sonuçlara göre ölçme aracının tüm boyutlarıyla güvenirliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı'nın Geliştirilmesi

Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerini desteklemek amacıyla hazırlanan "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitim Programı" birçok aşamadan geçerek yapılandırılmıştır. Sosyal beceri eğitim programlarının kuramsal temelleri ve sosyal beceri ile ilgili literatür incelenerek, programa ilişkin temel özellikler belirlenmiştir. Bu özellikler;

- Çocuklardaki sosyal beceri eksiklikleri öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla tespit edilmiştir.
- Çocukları için uygulanacak olan etkinliklerde kullanılacak yöntem ve teknikler belirlenmiştir.
- Belirlenen yöntem ve teknikler, çocukların eksik olduğu sosyal beceri düzeyleriyle bütünleştirilerek hikayeler içerisine entegre edilmiştir.
- Akran ilişkisi, duygusal problemlerin çözümlenmesi, problem çözme, toplum kurallarına uyma, iletişim problemleri gibi sosyal beceriler ele alınarak çeşitli hikayeler oluşturulmuştur.
- Program çocukların süreç içerisinde aktif olacakları şekilde planlanmıştır. Eğitim durumları basitten karmaşığa, somuttan soyuta, yakından uzağa ilkesi dikkate alınarak hazırlanmıştır.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanım ve göstergeler dikkate alınarak, araç olarak seçilen kavramlarla sosyal becerilerin kalıcı bir şekilde öğrenilmesi amacıyla, farklı öğrenme deneyimlerini içeren, çocukların bütün gelişim alanlarını destekleyici günlük yaşamla bütünleştirilmiş, çağdaş öğrenmeyi merkeze alan hikayelerle temellendirilmiş sanat, Türkçe, drama, oyun, müzik ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinin bütünleştirilmesiyle 10 oturumdan oluşan bir eğitim programı hazırlanmıştır. Hazırlanan program, 5 uzmanın görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Eğitim programı içerisinde yer alan bir etkinlik örneğine aşağıda sunulmuştur.

<table>
<tr><td colspan="2">Etkinlik Örneği</td></tr>
<tr><td>Kazanım ve Göstergeleri
Bilişsel Alan
K19: Problem durumlarına çözüm üretir
G7: Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir
Sosyal Duygusal Alan
K10: Sorumluluklarını yerine getirir
G2:Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir</td><td>Kavramlar: Duygular
Etkinlikler: Sanat etkinliği, Türkçe etkinliği, Drama.
Materyaller: Kukla, Boya kalemleri, Kraft Kağıtları</td></tr>
<tr><td colspan="2">Hazırlık Aşaması
Eğitimci çocuk figürlü kuklayı hazırlar. Masalara kraft kağıtları ve boyaları yerleştirir.
Uygulama ve Değerlendirme Aşaması
Eğitimci çocuk figürlü parmak kuklayı parmağına takar ve sınıfa girer. Kuklayı konuşturur "Merhaba çocuklar (Çocukların cevapları ile karşılıklı konuşma yapılır), biliyor musunuz bugün benim canım çok sıkıldı, çünkü dedem çok hastalandı. Annem evde koşup oynamama izin vermiyor, çok ses yapıyor muşum. Acaba ne yapsam? Parka mı gitsem? yoksa arkadaşlarımla mı oynasam? Televizyon mu izlesem? Yoksa bilgisayarımla mı oynasam? Bir türlü karar veremiyorum, canım çok sıkılıyor".
Masaya kraft kağıtları ve renkli boyalar koyulmuştur. Eğitimci çocuklara "Arkadaşınız çok üzgün, çünkü dedesi çok hastalanmış. Evde rahatlıkla oyun oynayamıyor. Siz olsaydınız neler yapardınız? Evde oynayamadığınız zaman kendinizi nasıl hissederdiniz? Şimdi herkes yapmak istediğini kağıtlara çizsin.
Çocuklardan etkinlik sonunda çizmiş oldukları resimleri anlatmaları istenir. Eğitimci çocuklara sorular yöneltir;
Nereye gitmek yada ne yapmak istedin?
Kendi istediklerini yapınca, nasıl hissediyorsun?
Sen hasta olsaydın sana nasıl davranılmasını isterdin?
Birisi hastalandığında nasıl davranmamız gerekir?
Çocukların fikirleri, çizmiş oldukları resimlerin yanına not edilir. Daha sonra eğitimci çocuklara çocukların yapmak istediklerini doğaçlama bir şekilde canlandırmalarını ister. Canlandırmadan sonra, çocuklara "Hasta" kelimesi verilir ve bu kelimeyi kullanarak eğitimci bir cümle söyler ve çocuklar devamını getirerek bir hikaye oluştururlar.</td></tr>
</table>

Uygulama Süreci

Çalışma gönüllülük ilkesine göre planlanmıştır. Deney ve kontrol grubunu oluşturan sınıflardaki çocukların öğretmenlerine eğitim programının amacı, içeriği ve süresi hakkında bilgi verilmiştir. Eğitim programı uygulanmadan önce araştırmacı, çocuklarla beraber bazı etkinliklere katılmış ve çocuklarla iletişime geçmiştir. Çocuklara yapacakları etkinlikler hakkında bilgi verilmiştir. Eğitim programı uygulanmadan önce, sınıf öğretmenleri aracılığıyla deney ve kontrol grubundaki çocuklara SBDÖ ön test olarak uygulanmıştır. Ön test uygulamaları rahat ve sesiz bir ortamda yapılmıştır. Ön test uygulamaları tamamlandıktan sonra deney grubundaki çocuklara "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı" uygulanmıştır. Uygulamalara sınıfta bulunan 30 çocuk dahil edilmiştir. Kontrol grubundaki çocuklar ise normal eğitim akışlarına devam etmişlerdir. Eğitim süreci haftada 2 oturum olmak üzere, 30-40 dk. olarak, 5 hafta sürmüştür. Eğitim programı uygulamalarından sonra deney ve kontrol grubundaki çocuklara, öğretmenleri aracılığıyla SBDÖ son test uygulamaları yapılmıştır. Program uygulamalarından 4 hafta sonra, deney ve kontrol grubundaki çocuklara kalıcılık testi uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Deneysel işlemin etkililiğinin belirlenmesinde kullanılacak istatistiksel işlemin seçimi için normallik testi yapılmıştır. Deney ve kontrol grubuna ait verilerin istatistiksel işlemlerin sonucu, çarpıklık basıklık değerleri -1,+1 aralığında olduğu için parametrik tekniklerden yararlanılmıştır. Ön test-son test karşılaştırmalarında Kovaryans Analizi (ANCOVA) kullanılmıştır. ANCOVA, araştırmada etkisi incelenen bir faktörün ya da faktörlerin dışında bağımlı değişkenle ilişkili değişken ya da değişkenlerin istatistiksel olarak incelenmesini sağlamaktadır (Büyüköztürk, 2009). Son test-kalıcılık testi karşılaştırmalarında ise ilişkili örneklemler için t-testi kullanılmıştır. " İlişkili örneklemler t testi birbirleriyle ilişkili olan iki örneklem ortalaması sırasındaki farkın anlamlı olup olmadığının test edilmesinde kullanılır" (Büyüköztürk, 2009, s.67).

Bulgular

Araştırmaya katılan deney ve kontrol grubundaki çocukların sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla hazırlanan "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programının" uygulamasından önce deney ve kontrol gruplarının, SBDÖ'nden aldıkları ön test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır? sorusuna yanıt aranmıştır. Bu bağlamda deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarını karşılaştırmak amacıyla, bağımsız örneklemler t testi kullanılmıştır. Bağımsız örneklemler t testi, iki örneklem grubundan elde edilen ortalamalar arasındaki farkın manidarlığını karşılaştırmak için kullanılmaktadır (Büyüköztürk; 2009). Aşağıda yer alan tabloda deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların SBDÖ'nden elde edilen ön test puanlarına ilişkin t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin Alt Ölçekleri ve Toplamından Aldıkları Ön Test Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	Grup	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
KB	Deney	30	35,7	13,6	58	-1,747	**,086**
	Kontrol	30	41,5	12,1			
KDKEDU	Deney	30	25,0	8,61	58	-1,962	**,055**
	Kontrol	30	29,5	9,14			
ABBÇB	Deney	30	23,1	7,57	58	-1,808	**,076**
	Kontrol	30	27,0	9,06			
SAB	Deney	30	17,5	6,50	58	-,302	**,764**
	Kontrol	30	18,0	6,34			
KKEB	Deney	30	11,26	3,80	58	-,413	**,681**
	Kontrol	30	11,66	3,69			
AOB	Deney	30	7,30	3,03	58	-,890	**,377**
	Kontrol	30	7,90	2,10			
DB	Deney	30	9,93	4,51	58	-,212	**,833**
	Kontrol	30	10,16	4,01			
GTB	Deney	30	6,40	2,52	58	-1,081	**,284**
	Kontrol	30	7,06	2,51			
SKEB	Deney	30	7,66	2,82	58	,420	**,676**
	Kontrol	30	7,36	2,70			
SBDÖ Toplamı	Deney	30	144,0	41,15	58	-1,496	**,140**
	Kontrol	30	160,0	43,37			

p>0,05

Tablo 2. incelendiğinde, deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların, SBDÖ'nin alt boyutlarından ve ölçme aracının toplamından aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir. Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların puanlarının birbirine yakın olması nedeniyle, eğitim programı uygulanmadan önce birbirine benzer özellikler taşıdıkları

söylenebilir."Ön test ve son test modelli çalışmalarda deney ve kontrol gruplarına ait ön test puan ortalamalarının birbirine yakın olması gerekmektedir" (Kaptan, 1998, s. 85). Deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarının birbirine yakın olması eğitim programının etkililiğini belirlemek açısından önem taşımaktadır

Araştırmaya alınan deney ve kontrol grubundaki çocukların sosyal becerilerinin "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programına" bağlı olarak bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANCOVA sonuçları tabloda yer almaktadır.

Tablo 3. Deney ve Kontrol Grubundaki Çocukların Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin Alt Ölçekleri ve Toplamından Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Düzeltilmiş Sontest Puanlarına Ait ANCOVA Sonuçları

Alt Ölçekler	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	η2
	Ön test	7975,559	1	7975,559	482,542	,000	,894
KB	**Grup (deney/kontrol)**	**1431,818**	**1**	**1431,818**	**86,629**	**,000**	**,603**
	Hata	942,108	57	16,528			
	Toplam	115430,000	59				
	Ön test	3890,857	1	3890,857	697,249	,000	,924
KDKEDUSB	**Grup (deney/kontrol)**	**1027,921**	**1**	**1027,921**	**184,206**	**,000**	**,764**
	Hata	318,077	57	5,580			
	Toplam	60926,000	59				
	Ön test	3476,222	1	3476,222	271,936	,000	,827
ABBÇ	**Grup (deney/kontrol)**	**1681,061**	**1**	**1681,061**	**131,505**	**,000**	**,698**
	Hata	728,645	57	12,783			
	Toplam	57330,000	59				
	Ön test	1626,872	1	1626,872	125,229	,000	,687
SAB	**Grup (deney/kontrol)**	**4841,119**	**1**	**4841,119**	**372,648**	**,000**	**,867**
	Hata	740,495	57	12,991			
	Toplam	46883,000	59				
	Ön test	870,875	1	870,875	44,765	,000	,440
KKEB	**Grup (deney/kontrol)**	**4622,135**	**1**	**4622,135**	**237,590**	**,000**	**,807**
	Hata	1108,891	57	19,454			
	Toplam	28943,000	59				
	Ön test	201,469	1	201,469	13,864	,000	,196
AOB	**Grup (deney/kontrol)**	**8520,048**	**1**	**8520,048**	**586,315**	**,000**	**,911**
	Hata	828,297	57	14,532			
	Toplam	30831,000	59				

Tablo 3. Devamı

Alt Ölçekler	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	η2
DB	Ön test	427,241	1	427,241	25,336	,000	,308
	Grup (deney/kontrol)	**5738,886**	**1**	**5738,886**	**340,324**	**,000**	**,857**
	Hata	961,193	57	16,863			
	Toplam	35567,000	59				
GTB	Ön test	55,310	1	55,310	2,563	,115	,043
	Grup (deney/kontrol)	**6378,564**	**1**	**6378,564**	**295,610**	**,000**	**,838**
	Hata	1229,924	57	21,578			
	Toplam	26783,000	59				
SKEB	Ön test	244,565	1	244,565	11,032	,002	,162
	Grup (deney/kontrol)	**4458,730**	**1**	**4458,730**	**201,130**	**,000**	**,779**
	Hata	1263,601	57	22,168			
	Toplam	28189,000	59				
SBDÖ Toplam	Ön test	74700,082	1	74700,082	395,180	,000	,874
	Grup (deney/kontrol)	**301688,668**	**1**	**301688,668**	**1596,002**	**,000**	**,966**
	Hata	10774,585	57	189,028			
	Toplam	3404454,000	59				

p<0,001

Tablo 3 incelendiğinde, örnekleme alınan çocukların SBDÖ'nin, Kişilerarası beceriler alt ölçeğinden [F=86,629; p<0,001; η2=,603], Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri alt ölçeğinden [F=184,206; p<0,001; η2=,764]; Akran Baskısı İle Başa Çıkma Becerileri alt ölçeğinden [F=131,505; p<0,001; η2=,698]; Sözel Açıklama Becerileri alt ölçeğinden [F=372,648; p<0,001; η2=,867]; Kendini Kontrol Etme Becerileri alt ölçeğinden [F=237,590; p<0,001; η2=,807], Amaç Oluşturma Becerileri alt ölçeğinden [F=586,315; p<0,001; η2=,911]; Dinleme Becerileri alt ölçeğinden [F=340,324; p<0,001; η2=,857]; Görevleri Tamamlama Becerileri alt ölçeğinden [F=295,610; p<0,001; η2=,838]; Sonuçları Kabul Etme Becerileri alt ölçeğinden [F=201,130; p<0,001; η2=,779] aldıkları öntest puan ortalamalarına göre düzeltilmiş sontest puan ortalamalarının deney grubunun lehine olduğu görülmektedir. Örnekleme alınan çocukların Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin toplamından aldıkları öntest puan ortalamalarına göre düzeltilmiş sontest puan ortalamaları [F=1596,002; p<0,001; η2=,966] arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, çocukların sosyal becerileri, yer aldıkları grupla ilişkilidir. Buna bağlı olarak, "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programına" katılan deney grubundaki çocuklar eğitime katılmayan kontrol grubundaki çocuklardan anlamlı düzeyde yüksek puan almışlardır.

"Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programının" kalıcılığını belirlemek amacıyla, deney grubundaki çocuklara dört hafta sonra SBDÖ tekrar uygulanmıştır. Son test puanları ile kalıcılık test puanları arasında ilişkili örneklemler t testi kullanılmıştır. İlişkili örneklemler t testi sonuçları Tablo 4'de yer almaktadır.

Tablo 4. Deney Grubundaki Çocukların Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'nin Alt Testlerinden Aldıkları Sontest ve Kalıcılık Testi Puanlarına Ait t Testi Sonuçları

Alt Ölçekler	n	Testler	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
KB	60	Son Test	42,06	12,52	59	1,762	**,083**
		Kalıcılık	42,01	12,53			
KDKEDYSB	60	Son Test	30,66	8,73	59	1,000	**,321**
		Kalıcılık	30,60	8,79			
ABBÇB	60	Son Test	29,53	9,20	59	-,465	**,643**
		Kalıcılık	29,58	9,24			
SAB	60	Son Test	25,78	10,88	59	,489	**,626**
		Kalıcılık	25,71	10,78			
KKEB	60	Son Test	19,38	10,41	59	1,941	**,057**
		Kalıcılık	19,18	10,16			
AOB	60	Son Test	18,91	12,59	59	,409	**,684**
		Kalıcılık	18,86	12,50			
DB	60	Son Test	21,91	10,69	59	,275	**,784**
		Kalıcılık	21,90	10,67			
GTB	60	Son Test	17,75	11,55	59	1,734	**,088**
		Kalıcılık	17,61	11,56			
SKEB	60	Son Test	19,21	10,11	59	1,000	**,321**
		Kalıcılık	19,18	10,04			
Toplam	60	Son Test	225,96	76,00	59	1,426	**,159**
		Kalıcılık	225,90	75,97			

p>0,05

Tablo 4'de yer alan bulgular incelendiğinde, deney grubunda yer alan çocukların Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin (SBDÖ), Kişilerarası Beceriler alt ölçeği (KB) [t(59)=1,762; p>,05)], Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri alt ölçeği (KDKEDYSB) [t(59)=1000; p>,05)], Akran Baskısı İle Başa Çıkma Becerileri alt ölçeği (ABBÇB) [t(59)=-,465; p>,05)], Sözel Açıklama Becerileri alt ölçeği (SAB) [t(59)=-,489; p>,05)], Kendini Kontrol Etme Becerileri alt ölçeği (KKEB) [t(59)=1,941; p>,05)] Amaç Oluşturma Becerileri alt ölçeği (AOB) [t(59)=-,409; p>,05)]. Dinleme Becerileri alt ölçeği (DB) [t(59)=,275; p>,05)]; Görevleri Tamamlama Becerileri alt ölçeği (GTB) [t(59)=1,734; p>,05)]; Sonuçları Kabul Etme Becerileri alt ölçeği (SKEB) [t(59)=1000; p>,05)] ve SBDÖ toplamından [t(59)=1,426; p>,05)] aldıkları son test-kalıcılık testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlar yapılan deneysel işlemin kalıcı olduğunu ve eğitim programının etkisinin devam ettiğini göstermektedir.

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi dönem, uygun sosyal becerilerin öğrenilmesi için en uygun zaman dilimidir. Bu noktadan hareketle araştırmada hikayelerle oluşturulmuş sosyal beceri eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sonuçlar incelendiğinde; deney grubundaki çocukların SBDÖ'nin Kişilerarası Beceriler alt ölçeği (KB), Kızgınlık Davranışlarını Kontrol Etme ve Değişikliklere Uyum Sağlama Becerileri alt ölçeği (KDKEDYSB) , Akran Baskısı İle Başa Çıkma Becerileri alt ölçeği (ABBÇB) , Sözel Açıklama Becerileri alt ölçeği (SAB) ,Kendini Kontrol Etme Becerileri alt ölçeği (KKEB), Amaç Oluşturma Becerileri alt ölçeği (AOB), Dinleme Becerileri alt ölçeği, Görevleri Tamamlama Becerileri (GTB) alt ölçeği, Sonuçları Kabul Etme Becerileri (SKEB) alt ölçeği ve Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ) toplamından aldıkları ön test puan ortalamaları ile düzeltilmiş son test puan ortalamaları arasında kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde oldukça yüksek bir farkın olduğu görülmektedir (p<0,001), (Tablo 3). Bu sonuçlar "Hikaye Temelli

Sosyal Beceri Eğitimi Programının" çocukların sosyal beceriler üzerinde olumlu yönde etkili olduğunu belirtmektedir. Çünkü eğitim programı çocukların bütüncül gelişim alanlarına yönelik bir çok beceriyi geliştirmeyi amaçladığından, çocukların sosyal becerilerin de gelişme görülmüştür. Aynı zamanda hikaye temeli sosyal beceri eğitim programı çocuklara günlük hayattaki problemleri çözme ve olaylar arasındaki bağlantıların nasıl olduğunu gösterme olanağı sağladığından, eğitim programının etkili olduğu düşünülebilir.

Sosyal becerilerin uygun eğitim programlarıyla geliştirilebileceği yapılan araştırmalarla desteklenmektedir. Villares, Brigman ve Peluso (2008), 4-7 yaş grubundaki çocukların sosyal ve akademik becerilerini geliştirmek için hikaye anlatımı temelli etkinliklerin yanı sıra problem çözme ve işbirlikçi çalışmaları destekleyen bir eğitim programı hazırlamışlardır. Uygulamalar sonucunda, çocukların sosyal becerilerinde, problem çözme davranışlarında ve işbirlikçi çalışmalarında önemli düzeyde gelişme olduğu görülmüştür. Kim, Doh, Hong ve Choi, (2011), Güney Kore'de sosyal beceri düzeyleri eksik olan 4-5 yaşındaki çocuklara sosyal beceri eğitimi vermişlerdir. Yapılan deneysel çalışmada, eğitim sonucunda deney grubundaki çocukların saldırgan davranışlarında ciddi bir şekilde azalma olduğu görülürken, prososyal davranışlar duyguları ayarlama ve sosyal becerilerinde artış gözlenmiştir. Kontrol grubundaki çocukların ise saldırganlık davranışlarında artış olduğu belirlenmiştir. DiPrete ve Jennings (2009), 5-11 yaş arasındaki çocukların sosyal-davranışsal uyumlarını geliştirmeye yönelik eğitim programının uygulamasını yapmışlardır. Uygulamalar sonucunda çocukların sosyal-davranışsal uyumları olumlu yönde gelişirken buna bağlı olarak akademik becerilerinde de artış görülmüştür. Durualp ve Aral (2010), oyun temelli sosyal beceri eğitim programının 6 yaşındaki çocukların sosyal beceri gelişimlerine etkisini incelemişlerdir. Deney ve kontrol gruplu çalışmada, oyun temelli eğitim programı deney grubundaki çocukların iletişim becerilerini artırırken, çekingen ve uyumsuz davranışlarını da azaltmıştır.

Yapılan araştırmada da çocukların sosyal becerileri hikayelerde yer alan durumlardan yola çıkılarak oyun, drama, sanat, okuma yazmaya hazırlık gibi çeşitli etkinliklerle desteklenmiş ve içselleştirmeleri sağlanmıştır. Destekleyici bir çevrede yani çocukların neyi ne zaman ve nasıl yapacakları konusunda beklentilerini bildikleri bir ortamda onlara verilen eğitimler, çocukların davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Alisinanoğlu ve Özbey, 2011). Söz konusu çalışmada da eğitim programının uygulanması sürecinde çocuklara destekleyici bir ortam sağlanmış ve eğitim durumları sonucunda çocuklarla değerlendirmeler yapılmıştır. Çocuklara rahat etkileşim ve yaşına uygun materyaller, ortam ve eğitim sunan sistemler çocukların sosyal becerileri üzerinde önemli ölçüde olumlu etkiler sağlamaktadır (Kemple, 2004).

Okul öncesi yıllarda çocukların sosyal becerileri hızlı bir şekilde edinmekte, sosyal beceri eğitimi alan çocukların dışa yönelim ve içe yönelim problemleri ile davranış problemleri azalmaktadır (Herrera ve Little, 2005). Merrell, Juskelis, Tran ve Buchanan'ın geliştirdikleri "Strong Kids" (Güçlü Çocuklar Programı)'nın bir parçası olan (Strong Start Pre-K) Güçlü Çocuklar Programı'nı 103 çocuk üzerinde uygulamışlar ve etkilerini incelemişlerdir. Programın amacı çocukların sosyal ve duygusal yeterliliklerini arttırmak, duyguları düzenlemeyi sağlamak, içselleştirici davranışları azaltmak ve akranlarla ilgili prososyal davranışları arttırmaktır. Deneysel desendeki çalışmada deney grubundaki çocukların içselleştirilmiş davranışlarında ciddi azalmalar görülmüş, çocukların akranları ve sosyal çevreleriyle olan etkileşimleri artmıştır (Akt; Gunter, Caldarella, Korth ve Young, 2012). Bu çalışmada da "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı" çocukların kızgınlık davranışlarını kontrol etme, akran baskısıyla başa çıkma, kendini kontrol etme becerilerini olumlu yönde desteklemiştir. Çünkü sosyal beceriler ne kadar çok kullanılırsa, o kadar çok gelişmektedir.

Farklı etkinlikleri temel alan eğitim programlarının da çocukların sosyal becerileri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Eldeniz Çetin ve Avcıoğlu (2010), drama temelli sosyal beceri eğitim programı uygulamalarının çocukların temel sosyal becerilerine, ileri iletişim becerilerine, saldırgan davranışlarla baş etme, sonuçları kabul etme ve grupla çalışma gibi becerilerine katkıda bulunduğu belirtmişlerdir. Çünkü sosyal becerilerin bilişsel ve davranışsal temel bileşenleri, okul öncesi dönemdeki çocukları güçlü bir şekilde etkilemektedir. "Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi

Programına" dayalı çalışmada da çocuklar program süresince bilişsel ve davranışsal beceriler kazanmışlardır. Benzer şekilde Beelman, Pfingsten ve Lösel (1994); 1981-1990 yılları arasında, okul öncesinden orta öğretime kadar çocukların sosyal yeterliliklerine yönelik eğitimlerin etkinliklerini ölçen çalışmaları meta analiz çerçevesinde incelemişlerdir. Sonuçlar sosyal beceri eğitimine yönelik programların kısa dönemde daha etkili olduğunu göstermiştir. Söz konusu çalışmalar, yapılan deneysel işlemin etkililiğini destekler niteliktedir.

Çalışmadan dört hafta sonra deney grubunda yer alan çocuklara kalıcılık testi uygulanmıştır. Bulgular çocuklara uygulanan eğitim programının etkisinin devam ettiği yönündedir (Tablo 4.). Sosyal beceriler öğrenilmiş, sözlü veya sözsüz ifade edilebilen davranışlardır. Sosyal çevrenin genişlemesiyle çocuklar edindikleri sosyal becerileri uyguladıkları gibi, yeni sosyal becerilerde edinmektedirler. Çocuklarda Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı ile öğrendikleri bu davranışları okul ve aile yaşamı içerisinde uygulamış olabilirler. Durualp ve Aral (2010), Dereli İman (2014) çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik yaptıkları araştırmalardan sonra izleme çalışması yapmışlardır. Çalışmanın sonuçları uygulanan eğitim programlarının etkisinin devam ettiği yönündedir. Bu çalışmalar da bulguları destekler niteliktedir.

Öneriler

Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı uygulamalarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini olumlu yönde desteklediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgulara dayalı olarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

- Hikaye Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı'nın sosyal becerileri olumlu yönde etkilediği sonucuna dayanarak, eğitim programının uygulanmasında aynı yöntem ve teknikler kullanılarak farklı sosyo-kültürel düzeydeki çocuklar ve farklı örneklem gruplarına uygulanarak sonuçları değerlendirilebilir.
- Sosyal becerilerin geliştirilmesine yönelik eğitim programları daha küçük yaş grubundaki çocuklara uyarlanabilir, uygulamalar yapılıp eğitim programın kalıcılığı test edilebilir.
- Eğitim programı geliştirilerek, daha uzun periyotlar şeklinde uygulanabilir.
- Çocuklara uygulanacak eğitim programlarına ailelerde dahil edilebilir ve çocuk ebeveyn kazanımları çift yönlü olarak değerlendirilebilir.
- Ailelere yönelik çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye dayalı eğitim programı ve materyaller geliştirilerek, ailelerin çocukları değerlendirmeleri sağlanabilir.
- Öğretmenlere belli aralıklarla çocukların sosyal becerileri düzeylerini tespit ederek, olumsuz davranışları gidermeye yönelik eğitim programları geliştirilebilir

Kaynakça

Alisinanoğlu, F. ve Özbey, S. (2011). *Okul Öncesinde Sosyal Beceri ve Problem Davranış Eğitim.* İstanbul: Morpa Yayınları.

Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin (4-6 yaş) geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *7*(2), 87-101.

Beelman, A., Pfingsten, U. & Lösel, F. (1994). Effects of training social competence in children: A meta-analysis of recent evaluation studies. *Journal of Clinical Child Psychology, 23*(3), 260-271.

Bilbay, A. (1999). *Effectiveness of a social skills training program to enhance the peer relations of low accepted fourth grade children* . Yüksek lisans tezi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analiz kitabı.* Ankara: Pegem A.

Caldarella, P. & Merill K. W. (1997). Common Dimensions of Social Skills of Children and Adolescents: A taxonomy of positive behaviors. *School Psychology Rewiev. 26*(2), 264-268.

Choi, D. H. & Kim, J. (2003). Practicing social skills training for young children with low peer acceptance: A cognitive social learning model. *Early Childhood Education Journal, 31*(1), 41-45.

Collins, J. & Collins, M. (1992). *Social skills training and skilled helper.* West Sussex, England: Willey and Sons.

Çetindağ, Z. (2011). Okul öncesi çocuk ve resimli kitaplar. M. Ulug ve G. Karadeniz (Ed.). *Okul Öncesi ve Çocuk* içinde (s. 315-344). Ankara: Nobel.

Çetingöz, D. ve Cantürk Günhan, B. (2012). The effects of creative drama activities on social skills acquisition of children aged six. *Çukurova University Faculty of Education Journal, 41*(2), 54-66.

Dereli İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 14*(1) , 249-268.

DiPrete, T. A. & Jennings, J. L. (2009). *Social Behavioral Skills and the Gender Gap in Early Educational Achivement*. Columbia Population Research Center.

Durualp, E. ve Aral, N. (2010). Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39*, 160-172.

Ekinci Vural, D. E. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik aile katılımlı sosyal beceri eğitim programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Eldeniz Çetin, M. ve Avcıoğlu, H. (2010). Investigation of the effectiveness of social skills training program prepared through drama technique for mentally disabled students. *International Online Journal of Educational Sciences*, *2*(3), 792-817.

Gunter, L., Caldarella, P., Korth, B. B. & Young, K. R. (2012). Promoting social and emotional learning in preschool students: A study of Strong Start Pre-k. *Early Childhood Education, 40*, 151-159.

Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler.* Ankara: Pegem Akademi.

Hong, Y. (2004). Culturel meaning of group discussions on problematic moral situations in Korean kindergarten classrooms. *Journal of Research in Childhood Education. 18*(3), 179-192.

Herrera, M. & Little, E. (2005). Behaviour problems across home and kindergarten and Australian sample. *Australian Journal of Educational & Development Psychology, 5,* 77-90.

Johns, B. H., Crowley, E. P. & Guetzloe, E. (2005). The Central Role of Tecahing Social Skills. *Focus on Exceptional Children. 37*(8), 1-8.

Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri.* Ankara: Tekışık Web Ofset.

Kemple, K. M. (2004). *Understanding and facilitating preschool childrens peer acceptance*. ERIC veri tabanından erişildi (ED345866).

Kim, M. J., Doh, H. S., Hong, J. S. & Choi, J. S. (2011). Social skills training and parent education programs for aggressive preschoolers and their parents in South Korea. *Children and Youth Services Review, 33*(6), 838-845. doi:10.1016/jchildhood.2010.12.001.

McCallum, Robert C., Keith F. Widaman, S. Z. & Sehee H. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, *4*(1), 84-99.

McClelland, M. M. & Morrison, F. J. (2003). The emergence of learning-related social skills in preschool children. *Early Childhood Research Quarterly 18*, 206-224.

Michelson, L., Sugai, D. P., Wood, R. P. & Kazdin, A. E. (1983). *Social skills assessment and training with children: An empirically based approach.* New York: Plenum.

Muskett, D. P. (2008). *A Study of the Impact of Social Skills Training Incorporating Cognitive Behavioral Interventions in the Framework of the 7 Habits of Effective People on Elementary Students with Emotional Dehavioral disabilities* (Yayınlanmamış doktora tezi). ProQuest tez ve doktora tezi veri tabanından alınmıştır (UMI No. 3343540).

Neda, Y. M., Ashkan, N., Sırous, S. & Taher, T. (2013). The effectiveness of group story-based social skills training on children exeternalizing behavior problems. *Developmental Psychology, 9*(35), 249-257.

Ogilvy, C. M. (2000). Social skills training with children and adolescence: A review of the evidence on effectiveness. New York : Taylor & Francis.

Propp, V. (2001). *Masalın Biçimbilimi*. M. Rıfat ve S. Rıfat (çev.). İstanbul: Om.

Schneider, B. H. (1993). *Children's Social Competence in Context*. London: Pergamon Press.

Sergin, C. & Giverts, M. (2003). Methods of social skills training and developments. J. O. Grene ve B. R. Burleson (Eds.) *Handbook of communication and social interaction skills i*çinde. Lawrence Erlbaum Associates.

Sever, S. (2012*). Çocuk ve edebiya*tı. Ankara: Tudem.

Villares, E., Brigman, G. & Peluso, P. (2008). Ready to Learn: An evidence-based Individual Psychology linked curriculum for prekindergarten through first grade. *Journal of Individual Psychology, 64*(4), 386-402.

Webster-Stratton, C. & Reid, M. J. (2004). Strengthening Social and Emotional Competence in Young Children-The Foundation for Early School Readiness Years Classroom Social Skills and Problem Solving Curriculum. *Infant and Young Children, 17*(2), 96-113.